

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH
Adam Bodnar

II.502.1.2017.MM

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Dziecka
Marek Michalak

ZSS.422.20.2016.KT

Warszawa,

Pan
Zbigniew Ziobro
Minister Sprawiedliwości
Prokurator Generalny

W naszym ciągłym zainteresowaniu pozostaje problematyka przestępstwa uchylania się od wykonania obowiązku alimentacyjnego (art. 209 Kodeksu karnego), zwłaszcza w kontekście jego niedawnej nowelizacji. Pragniemy wspomnieć, że w celu dokonania pogłębionej diagnozy problemu niealimentacji, w tym w aspekcie prawnokarnym, wspólnie powołaliśmy Zespół ds. Alimentów złożony z zewnętrznych ekspertów, dzięki któremu mamy możliwość kompleksowej analizy poszczególnych kwestii.

Do niedawna karze – włącznie z pozbawieniem wolności – podlegał ten, kto uporczywie uchylał się od wykonania (z mocy ustawy lub orzeczenia sądowego) obowiązku opieki przez niełożenie na utrzymanie osoby najbliższej lub innej osoby i przez to narażał ją na niemożność zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych. Po nowelizacji¹, tj. od 31 maja 2017 r., art. 209 k.k. stanowi, że karze podlega ten, kto uchyla się od wykonania obowiązku alimentacyjnego określonego co do wysokości

¹ Ustawa z dnia 23 marca 2017 r. o zmianie ustawy - Kodeks karny oraz ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2017 r. poz. 952).

28 lat Konwencji
o Prawach Dziecka

orzeczeniem sądowym, ugodą zawartą przed sądem lub innym organem albo inną umową, jeżeli łączna wysokość powstałych wskutek tego zaległości stanowi równowartość co najmniej trzech świadczeń okresowych, albo jeżeli opóźnienie zaległego świadczenia innego niż okresowe wynosi co najmniej trzy miesiące.

W naszym zainteresowaniu leży kwestia skuteczności ścigania przestępstwa niealimentacji po 31 maja 2017 r. W szczególności interesujące wydaje się, ile złożono zawiadomień o popełnieniu przestępstwa niealimentacji, ile wydano postanowień o przedstawieniu zarzutów, ile wniesiono aktów oskarżenia i ile prawomocnych wyroków skazujących zapadło na podstawie znowelizowanych przepisów w odniesieniu do analogicznego okresu w zeszłym roku (1 czerwca 2016 – 31 grudnia 2016), w tym w ilu sprawach zastosowano system dozoru elektronicznego. Na uwagę zasługuje również liczba podejrzanych, którzy skorzystali z instytucji czynnego żalu (art. 204 § 4 i 5 k.k.).

Wobec powyższego zwracamy się do Pana Ministra z prośbą o przekazanie informacji o wstępnej analizie efektywności wprowadzonych zmian w przepisach, w tym liczbie toczących się postępowań przygotowawczych z art. 209 § 1 i 1a k.k., liczbie wniesionych aktów oskarżenia, liczbie osób prawomocnie skazanych z art. 209 § 1 i 1a k.k. po jego nowelizacji, liczbie osób, które skorzystały z czynnego żalu w trybie art. 209 § 4 i 5 k.k. oraz liczbie osób skazanych za przestępstwo niealimentacji odbywających karę pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego.

Prosimy uprzejmie Pana Ministra o poinformowanie, w związku z wystąpieniem generalnym z 23 czerwca 2017 r. (II.501.1.2017.MM), ile osób zostało skazanych za czyn z art. 209 k.k. w poprzednio obowiązującym brzmieniu w sytuacji, gdy jedynym źródłem sankcji za uchylenie się przez nich od wykonania obowiązku alimentacyjnego była ustawa. Będziemy zobowiązani za udostępnienie danych, dotyczących liczby osób wobec których nastąpi zatarcie skazania na mocy art. 4 § 4 k.k., ze względu na nową zawartość normatywną art. 209 k.k., a w konsekwencji liczby osadzonych zwolnionych z zakładów karnych na tej podstawie.

Poddajemy również pod rozważenie, z uwagi na sygnalizowane w wystąpieniu generalnym z 1 sierpnia 2017 r. (II.502.1.2017.MM) sytuacje stosowania przez prokuratorów ustawy nowej do czynów dokonanych i zakończonych przed nowelizacją art. 209 k.k. oraz zważywszy na problemy z interpretacją przepisów intertemporalnych, wydanie wytycznych Prokuratora Generalnego w tym zakresie. Wytyczne mogłyby wskazywać prokuratorom, kiedy znajduje zastosowanie regulacja poprzednio

obowiązująca, a kiedy nowa ustawa oraz jak należy procedować w sytuacjach, gdy czyn rozpoczęty pod rządami przepisu w brzmieniu przed jego nowelizacją zostaje zakończony po wejściu w życie po zmianie tego unormowania. Jednocześnie, wytyczne pozwoliłyby na uniknięcie ewentualnych diametralnych rozbieżności w wykładni art. 209 k.k., dokonywanej w różnych jednostkach organizacyjnych prokuratury.

Wnioskowane dane pozwolą określić konsekwencje nowelizacji przepisu art. 209 k.k., umożliwią dokonanie pierwszych ocen oraz podjęcie decyzji odnośnie dalszych działań w powyższym zakresie.

